

Веселин БАЊЕВИЋ

ЗАГЛЕДАН У ДУБИНЕ ВИРА
(Ријеч захвалности Црногорској академији наука
и умјетности и учесницима Скупа)

Поздрављам све учеснике овога скупа, који се одржава на стогодишњицу рођења пјесника Мирка Бањевића, мога оца. Дуги је низ година од његове смрти, скоро 40 година непознавања, заборава, година које обично прате судбину истинских пјесника.

У тешким годинама, и то 1953, уз помоћ пријатеља, који нијесу више живи, пресељени смо хитно у Београд. Није нам био лак живот, али код мог оца могло је „широм да се уђе”, и пријатељи и пјесници. Ту су се могли „гласит” и они који то иначе нијесу смјели. Они су његову поезију највише цијенили и поштовали. Био сам дијете и сјећам се, ево присутних на овом скупу, Жарка Ђуровића, како сједи за столом и куца своје пјесме на очевој „Хермес беби” машини и Радоње Вешовића, који га је испратио на посљедњи пут. Само 25 година наших кратких живота провели смо заједно. Пошто сам сликар и нијесам човјек од ријечи, о његовој поезији говорићу његовим ријечима и стиховима. Писао је у бесаним, „стооким” ноћима. Што би дан изаткао, он би ноћу, одисејски, разаткао. Он је био један од „неколико кроз сјен милиона” који је „подземљу дао рез” и „гледнуо у дубину вира”, у „понор” у поовски Маелстром, кружећи по „широкој црнини круга” у спирали која спаја микрокосмос са макрокосмосом. Одатле су му се јављали гласови, архетипски знакови, печати, које је кроз археологију ријечи тражио у „трави и цвијету”, у „поткровљу можданом”. Како ја то осјећам, то није било аркадијско пјевање, то је било испод или изнад пјевања, изнад и испод постојања, елегија пролазности. Корачао је „сумрачном страном мјесечевом” и покушавао да изведе на видјело „амбисно и јамно”, да види „станиште ће трепти тајни бог”. Упориште његовог поетског бића је била” тијесна клијет” у којој је често бивао „поплављен” и „згушен”. Како каже: „ће не постоји мене”, ће

„јесам и нијесам ту”. Око њега се „вјечност руши, мру мождана крила”. Ријечи су његове нијеме а пјесма „у зачетку клета”. „Хватам се замисли и пуштам у невид”. Себе је назвао „праисконцем”, „неодвојеним од земних бедара”. У њему је прозборила праствара веза за тло језиком који је био основна природа његовог бића. Не онако „грцав” или „недоречен” како би изгледао у првом приступу. Језик је отиман од својих праисконских значења. Он је „сјекнут врисак”. Ту версификација престаје а остају само слике, ритам и звукови:

*„И нема ништа на свијету
што бих за ово једно „аох”
мирно дао”*

О титанској усамљености говоре стихови:

*„Инстинктом вођен
.....
без икаквог вође
разбијам сверазорну љуску”*

Поручио је свим трагаоцима и пјесницима:

*„Страх ме још гад неки изаћ ће из рупа,
па ће ко утваре неке лажне приче
моју пјесму крви и прах мојих сања
пренијет у предно по ком сове криче,
искобит сердаре божанственог ткања.”*

Он је остао као сердар божанственог ткања.

Овдје бих поздравио све говорнике и само бих исправио један приговор на посљедњи и најшири избор из поезије мога оца, „Побуне ума”, који је припремио пјесник Бранко Бањевић 2003. године. Приговорено је да су „Побуне ума” (предратно издање) недопустиво ијекавизиране у овом избору. Не могу сада говорити о приликама у којима су издате „Побуне ума” 1930. године, али ћу рећи да је мој отац ове пјесме касније ијекавизирао. Довољно је прочитати његове предратне збирке „Шуме”, 1939.

Никшић, 1939. Београд и „Огњена јутра”, 1940. Параћин и добиће се увид у његов језик. Ја не бих допустио да се ишта мијења што не би било изворно. Захваљујем свим учесницима и слушаоцима овог скупа. Захваљујем ЦАНУ која је организовала овај скуп. Посебно захваљујем Жарку Ђуровићу на личном залагању. Поздрављам пјесника Радоњу Вешовића и доктора Јована Стриковића као најстарије савременике мога оца. Посебно ме радују млади учесници скупа који су својим новим приступима поезији мога оца проширили поимање о његовом пјесничком бићу.

Хвала вам свима!

